

Smugglingsbrotten

Rättslig vägledning 2021:13
Utvecklingscentrum
Oktober 2021
Uppdaterad november 2024

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Allmänt om smugglingsbrotten	5
2.1	Grundläggande begrepp	5
2.2	Konkurrensfrågor	5
2.2.1	Smugglingslagens tillämplighet.....	5
2.2.2	Tillämpliga straffbestämmelser vid olovlig in- eller utförsel av olika typer av varor mellan Sverige och ett annat EU-land.....	6
2.2.3	Straffbestämmelser i skattebrottslagen och lagen om flyttning och kontroll av vissa punktskattepliktiga varor är subsidiära till straffbestämmelserna i smugglingslagen..	7
3	Smugglingsbrotten	9
3.1	Allmänt	9
3.2	Smuggling (3 §)	9
3.3	Smuggling, ringa brott (4 §)	10
3.4	Grov smuggling (5 §)	11
3.5	Vapensmuggling (6 a §)	12
3.6	Smuggling av explosiv vara (6 b §)	13
3.7	Olovlig införsel eller olovlig utförsel (7 §)	14
3.8	Olovlig befattning med smuggelgoods (12 §)	14
3.8.1	Straffbara förfaranden	16
3.9	Grov olovlig befattning med smuggelgoods (13 §).....	17
3.10	Frivillig rättelse (15 §)	18
3.11	Försök m.m. (14 §).....	18
3.12	Särskilt om utförsel.....	18
3.13	Förverkande.....	19
4	Smuggling av alkohol	20
4.1	Inledning	20
4.1.1	Alkohollagens bestämmelser om införsel och import av alkohol	20
4.2	Särskilda frågor vid utredning och lagföring av smuggling av alkohol.....	21
4.2.1	Rubricering och lagrum.....	21
4.2.2	Införsel av alkohol för personligt bruk eller i kommersiellt syfte?	22
4.2.3	Den tilltalades förklaringsbörd.....	22

4.2.4	Schablonberäkningar och skattning av mängder införd alkohol.....	23
4.2.5	Tillåten införsel av alkohol kan innebära ansvar för tullbrott, skattebrott eller olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor.....	24
4.2.6	Brottskonkurrens vid alkoholsmuggling	25
4.2.7	Utredningar om alkoholsmuggling.....	26
4.3	Riktvärden i praxis vid bedömning av om brottet är ringa respektive grovt för några vanligt förekommande varor.....	26
5	Rättsfall	27
5.1	Avgöranden från Högsta domstolen.....	27
5.2	Hovrättsavgöranden	27
5.2.1	Smuggling av alkohol	27
5.2.2	Smuggling av annat än alkohol	29

Denna rättsliga vägledning har uppdaterats främst utifrån den nya lagstiftning som trätt i kraft den 7 november 2024 på smugglingsområdet samt den nya förverkandelagstiftning som trätt i kraft den 8 november 2024.

1 Inledning

Syftet med denna rättsliga vägledning om smugglingsbrotten är att ge kunskap och vägledning vid tillämpningen av straffbestämmelserna om smugglingsbrotten som återfinns i 3–5, 6 a, 6 b, 7 och 12–14 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling – hädanefter smugglingslagen.

Vägledningen omfattar inte bestämmelsen om narkotikasmuggling i 6 § smugglingslagen. När det gäller narkotikasmuggling hänvisas till ämnessidan för narkotikabrott.

I avsnitt 2 redogörs för smugglingslagens tillämplighet i förhållande till de specialstraffrättsliga lagar som reglerar hanteringen av de olika förbuds- eller villkorsvarorna, t.ex. vapenlagen, alkohollagen och lagen om krigsmateriel.

I avsnitt 3 behandlas straffbestämmelserna i 3 – 5, 6 a, 6 b, 7 och 12 – 14 §§ smugglingslagen. Därvid ligger förarbetena i prop. 1999/2000:124, särskilt författningskommentarerna på s. 105–182 och prop. 2019/20:200 (såvitt avser vapensmuggling och smuggling av explosiv vara), till grund för redogörelsen.

I avsnitt 4 berörs särskilt frågor kring smuggling av alkohol.

I avsnitt 5 redogörs för rättsfall av betydelse för smugglingsbrotten.

2 Allmänt om smugglingsbrotten

Vissa varor är till sin karaktär sådana att det har ansetts nödvändigt att reglera hur de får hanteras. Det rör sig i första hand om varor som är farliga för liv eller hälsa, som t.ex. vapen, alkohol och dopningsmedel. Sådana varor omfattas av in- eller utförselrestriktioner. Tullverket har i uppdrag att förhindra att sådana varor förs in eller ut av någon som saknar tillstånd att hantera varan eller i strid med villkor som gäller för varans hantering.

Samarbetet inom EU bygger på fri rörlighet av varor och tjänster mellan länderna i unionen. Huvudregeln är att någon kontroll inte ska förekomma vid de inre gränserna i unionen. Emellertid medger EU-samarbetet att s.k. inre gränskontroller får ske om kontrollerna har sin grund i ett godtagbart samhällsintresse, t.ex. skyddet för liv eller hälsa. Den gränskontroll som sker i Sverige vid gränsen mot andra EU-länder regleras i inregränslagen (1996:701). I 2 § inregränslagen finns en uppräkningslista av varutyper som enligt svensk rätt är av sådan karaktär att de bör omfattas av in- eller utförselregleringar.

2.1 Grundläggande begrepp

Import: Förflyttning av en vara över en nationsgräns till ett EU-land från ett tredje land.

Införsel: Förflyttning av en vara över en nationsgräns mellan två EU-länder.

Tredje land: Ett område utanför EU:s punktskatteområde, t.ex. USA, Kina eller Åland (Åland omfattas inte av EU:s punktskatteområde men tillhör EU:s tullområde).

Förbuds- eller villkorsvara: En vara som omfattas av ett särskilt förbud mot eller villkor för införsel, t.ex. skjutvapen, alkohol och vissa kulturföremål.

2.2 Konkurrensfrågor

2.2.1 Smugglingslagens tillämplighet

I 1 § smugglingslagen anges att straffbestämmelser i annan författning som rör införsel till eller utförsel från Sverige har företräde framför smugglingslagen. Så är fallet när det gäller lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och tekniskt bistånd. Emellertid är detta ett undantag. I de allra flesta fall hänvisar lagen som reglerar hanteringen av

varan till smugglingslagens straffbestämmelser i fall av olovlig in- eller utförsel. Sådana bestämmelser finns i t.ex. 9 kap. 3 och 4 §§ vapenlagen (1996:67), 11 kap. 12 § alkohollagen (2010:1622) och lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi.

2.2.2 Tillämpliga straffbestämmelser vid olovlig in- eller utförsel av olika typer av varor mellan Sverige och ett annat EU-land

Lag	Vara	Hänv. till smugglingslagen	Tillämplig straffbestämmelse vid olovlig in- eller utförsel
Förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål	Springstilletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikklubb eller liknande	5 §	Smugglingslagen
Lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel	Dopningsmedel	3 § tredje stycket	Smugglingslagen
Lagen (1992:1300) om krigsmateriel	Krigsmateriel	24 §	Smugglingslagen
Förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.	Djur	20 §	Smugglingslagen
Vapenlagen (1996:67)	Skjutvapen Ammunition	9 kap. 3 § (utförsel) 9 kap. 4 § (införsel)	Smugglingslagen
Lagen (1998:1443) om förbud mot in- eller utförsel av barnpornografi	Barnpornografi	Lagen, som saknar § hänvisar till smugglingslagen.	Smugglingslagen
Lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor	Vissa hälsofarliga varor	4 §	Smugglingslagen

Lag	Vara	Hänv. till smugglingslagen	Tillämplig straffbestämmelse vid olovlig in- eller utförel
Lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd	Kemiska prekursorer som kan användas för tillverkning av kemiska stridsmedel. Programvaror Teknik	Nej	18 § lagen (2000:1064)
Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor	Brandfarliga varor Explosiva varor	30 §	Smugglingslagen
Alkohollagen (2010:1622)	Alkohol	11 kap. 12 §	Smugglingslagen
Lagen (2012:595) om införel av och handel med sprutor och kanyler	Injektionsprutor Injektionsnålar	9 § tredje stycket	Smugglingslagen
Lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer	Sprängämnesprekursorer	14 § lagen	Smugglingslagen
Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter	Tobaksvaror Elektroniska cigaretter Påfyllningsbehållare	10 kap. 6 §	Smugglingslagen

2.2.3 Straffbestämmelser i skattebrottslagen och lagen om flyttning och kontroll av vissa punktskattepliktiga varor är subsidiära till straffbestämmelserna i smugglingslagen

Enligt 1 § andra stycket 1 skattebrottslagen (1971:69) tillämpas inte skattebrottslagen i fråga om gärningar som är belagda med straff i smugglingslagen.

Enligt 5 kap. 1 och 2 §§ lagen (1998:506) om flyttning och kontroll av vissa punktskattepliktiga varor (LPK) döms inte till ansvar för olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor eller olovlig befattning med punktskattepliktiga varor om gärningen är belagd med straff i smugglingslagen.

Straffbestämmelserna i skattebrottslagen och LPK är således subsidiära i förhållande straffbestämmelserna i smugglingslagen. Den ur praktisk synpunkt mest betydelsefulla konsekvensen av detta är att en otillåten och samtidigt oredovisad införsel av alkohol enbart ska lagföras som smuggling. Om införseln däremot är tillåten men införaren eller importören underlåter att fullgöra sin redovisningsskyldighet till Tullverket respektive Skatteverket kan den oredovisade importen eller införseln lagföras som tullbrott respektive skattebrott eller olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor.

Däremot är det möjligt att döma för smuggling i brottskonkurrens med tullbrott.

För en sammanställning se nedan under 4.2.6.

3 Smugglingsbrotten

3.1 Allmänt

Smuggling regleras i 3–5 §§ smugglingslagen som uppsåtliga brott av normalgraden, ringa brott och grov smuggling. I 7 § smugglingslagen straffbeläggs grovt oaktsamma förfaranden i samband med in- eller utförsel av restriktionsvaror.

Det bör särskilt nämnas att uppsåt inte bara krävs i förhållande till de objektiva rekvisiten när det gäller smuggling utan det krävs även uppsåt i förhållande till det bakomliggande regelverket, t.ex. olika EU-förordningar kring t.ex. läkemedel, livsmedel eller utrotningshotade djur och växter. I det fall gärningspersonen saknar kännedom om det bakomliggande regelverket kan denna, i de fall man inte anser att gärningspersonen varit likgiltig men väl grovt oaktsam, dömas för olovlig införsel eller olovlig utförsel enligt straffbestämmelsen i 7 § smugglingslagen.

Redogörelsen för respektive brott i avsnitten 3.2 – 3.4 och 3.7 – 3.11 är i allt väsentligt hämtade från förarbetena i prop. 1999/2000:124, särskilt författningskommentarerna på s. 105–182. Redogörelsen för brotten i avsnitten 3.5 – 3.6 är i allt väsentligt hämtade från förarbetena i prop. 2019/20:200.

3.2 Smuggling (3 §)

Första stycket

Bestämmelsens första stycke avser ett passivt smugglingsbrott genom att någon bryter mot ett särskilt föreskrivet införselbud eller införselvillkor genom att underlåta att anmäla en vara till tullbehandling. Detta torde vara det vanligaste tillvägagångssättet vid smuggling vid in- eller utförsel från eller till tredje land. Det bör särskilt understrykas att detta stycke bara tar sikte på import som sker från tredje land. I det fall det rör sig om en införsel från ett annat EU-land är det bestämmelsens fjärde stycke som ska tillämpas och underlåtenheten avser då att varan inte anmälts till Tullverket såsom föreskrivs i 3 § inregränslagen (1996:701).

Andra stycket

Bestämmelsens andra stycke avser ett aktivt smugglingsbrott genom att någon i samband med en tullbehandling lämnar oriktig uppgift eller underlåter att lämna föreskriven uppgift. Även denna bestämmelse avser endast import från tredje land. Sker införseln från ett annat EU-land är det bestämmelsens fjärde stycke som är tillämpligt.

Tredje stycket 1–4

Bestämmelsens tredje stycke 1 straffbelägger att någon i strid med ett särskilt föreskrivet utförselförbud eller utförselvillkor för ut en vara från landet. Punkten omfattar även att någon efter utförseln förfogar över varan i strid med förbudet eller villkoret utan att det funnits något uppsåt vid utförsel-tidpunkten. Utförande av snus till ett annat land inom Europeiska unionen i strid med förordningen (1994:1266) om förbud mot utförsel av snus är ett exempel på en gärning som straffsanktioneras enligt denna punkt, se Svea hovrätts dom i mål B 6653–12. Det bör dock påpekas att en upptäckt av varan vid en utförselkontroll på svenskt territorium innebär att brottet ännu inte fullbordats utan en sådan gärning bör bedömas som försök till smuggling.

Bestämmelsens tredje stycke 2 avser det fallet att någon under pågående tullbehandling förfogar över en vara så att införseln fullföljs i strid med ett införsel förbud eller införselvillkor, som är särskilt föreskrivet.

Bestämmelsens tredje stycke 3 omfattar att någon med stöd av ett tillstånd, som föranletts av oriktig uppgift eller underlåtenhet att lämna föreskriven uppgift, för in eller ut en vara. Det som straffbeläggs i denna punkt är således själva utnyttjandet av ett sådant tillstånd.

Bestämmelsens tredje stycke 4 reglerar den situationen att någon förfogar över en vara i strid med ett villkor som uppställts vid införseln eller utförseln.

Fjärde stycket

Bestämmelsens fjärde stycke avser sådan införsel från eller utförsel till ett annat EU-land som ligger utanför tullagstiftningen. För sådan in- och utförsel knyts paragrafens tillämpning till de förfaranden som föreskrivs i inregräns-lagen och den särskilda anmälningsskyldigheten i 3 § inregräns-lagen. Denna reglering är av stor praktisk betydelse eftersom smugglingsbestämmelserna härigenom även blir tillämpliga på in- eller utförsel från eller till ett annat EU-land. Tillämpningen av fjärde stycket torde vara det vanligaste vid lagföring för smuggling.

3.3 Smuggling, ringa brott (4 §)

Vid ringa fall av smuggling ska dömas till penningböter. Bedömningen av om en smuggling är ringa beror främst på varornas beskaffenhet och kvantitet.

I praktiken sker utredningar och lagföringar för smuggling, ringa brott av tullåklagare med stöd av ÅFS 2013:3 och utifrån bötestabeller i den rättsliga vägledningen Räv 2021:21 Normalstraff för vissa bötesbrott – stöd vid strafföreläggande.

3.4 Grov smuggling (5 §)

Vid bedömningen om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse. Avsikten är att brottsrubriceringen grov smuggling ska förbehållas de från allmän synpunkt allvarligaste brotten. Hänsyn ska tas till samtliga omständigheter i det enskilda fallet och en helhetsbedömning göras där särskild vikt ska fästas till de kvalifikationsgrunder som anges i 5 § andra stycket smugglingslagen.

Den första kvalifikationsgrunden, *"gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning"*, avser fall då införseln är ett led i en systematisk eller omfattande införsel av varor för avyttring inom eller utom Sverige. Så kan fallet vara då mängden varor som förs in förutsätter en organisation för förvaring eller distribution. Det saknar därvid betydelse om det är någon annan än införaren som svarar för denna organisation. Däremot måste införaren ha uppsåt i förhållande till kvalifikationsgrunden. Hovrätten för Nedre Norrland fann i mål B 11–17 att ett stort antal alkoholinköpsresor under flera års tid där större delen av de inköpta alkoholdryckerna sålts efter införseln innebar att smugglingarna skulle rubriceras som grova.

Den andra kvalifikationsgrunden, *"gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art"*, avser att gärningspersonen genom sitt uppträdande utsatt Tullverkets anställda eller andra för allvarliga skador, risker eller hot i samband med smugglingen eller genom sitt tillvägagångssätt har framkallat en beaktansvärd risk för allvarlig personolycka eller omfattande förstörelse av annans egendom i samband med införseln. Den som medför ett smittosamt eller explosivt ämne utan att vidta tillräckliga säkerhetsåtgärder kan på denna grunden dömas för grov smuggling. Det kan också vara frågan om att omständigheterna kring gärningen är sådana som typiskt sett är ägnade att undergräva väsentliga funktioner i Tullverkets övervakning. Så kan fallet vara om en tullprocedur vilar på att importörer och exportörer medges vissa lättnader i hanteringen som bygger på att det från Tullverkets sida visar ett särskilt förtroende för dem. Ett missbruk av sådant förtroende kan medföra att gärningen ska anses som grov.

Den tredje kvalifikationsgrunden, *"gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse"*, avser fall där den införda varan varit av särskilt farlig beskaffenhet. Det kan här gälla införsel av radioaktiva ämnen, gifter eller annat som kan orsaka katastrofer av olika slag eller på annat sätt ge upphov till allvarliga risker för liv, hälsa eller miljö. Utsmuggling av krigsmateriel, högteknologiska produkter eller varor som är särskilt känsliga eller viktiga för landets ekonomi, försörjning eller förhållande till omvärlden. Detsamma kan gälla in- eller utförsel av utrotningshotade djur

eller av föremål av stort kulturellt värde. I "Hundsmugglingen" 2018 s. 456 fann HD att insmuggling vid tre tillfällen av hundar som saknat veterinärintyg och rabiesvaccination innebar en sådan kränkning av ett betydande samhällsintresse att gärningarna, som ansågs utgöra tre brott, var att bedöma som grova.

3.5 Vapensmuggling (6 a §)

Genom 6 a § smugglingslagen straffbeläggs sedan den 1 december 2020 smuggling av vapen såsom vapensmuggling. Vapensmuggling delas upp i ringa vapensmuggling, vapensmuggling av normalgraden, grov vapensmuggling och synnerligen grov vapensmuggling. Med vapen avses skjutvapen såsom de definieras i 1 kap. 2 § vapenlagen (1996:67) samt de andra föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, dvs. bl.a. tårgasanordningar och elchockvapen.

Vid bedömningen av om brottet är att anse som ringa ska främst vapnets beskaffenhet beaktas. Straffet för ringa vapensmuggling är böter eller fängelse i högst sex månader.

Vapensmuggling är att anse som grov om gärningen avsett ett vapen av särskilt farlig beskaffenhet (punkt 1), avsett flera vapen (punkt 2), ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt (punkt 3) eller om verksamheten eller gärningen annars har varit av särskilt farlig art (punkt 4). Vid bedömningen av om ett vapen är av särskilt farlig beskaffenhet ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning. Kvalifikationsgrunderna i punkten 1 och 2 är desamma som i vapenlagen och ska tolkas i enlighet med de förarbeten och den praxis som gäller för vapenlagstiftningen. Kvalifikationsgrunderna utvecklas utförligt i den rättsliga vägledningen RåV 2022:4 Grovt vapenbrott varför det hänvisas till den framställningen. Omständigheten i punkten 3 att gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt tar bl.a. sikte på situationer där införseln utgjort ett led i en omfattande införsel av vapen, exempelvis för avyttring inom eller utom landet, liksom på fall där det finns en uppbyggd organisation för exempelvis förvaring eller distribution av de införda vapnen (prop. 2019/20:200 s. 75). Att gärningen enligt punkten 4 varit av särskilt farlig art innefattar bl.a. situationer där gärningen med hänsyn till omständigheterna vid införseln har varit av särskilt farlig art. Hit hör situationer när en gärningsman genom sitt agerande har utsatt tulltjänstemän eller andra för allvarliga skador eller risker eller hot. Gärningen är också av särskilt farlig art om det kan visas att införseln skett i syfte att vapen ska överlåtas eller användas i kriminella grupperingar eller annars av personer som är involverade i brottslighet (prop. 2019/20:200 s. 75–76).

Vid bedömningen om vapensmugglingen är synnerligen grov ska beaktas om gärningen avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet. Även här hänvisas till den rättsliga vägledningen RÄV 2022:4 Grovt vapenbrott. En helhetsbedömning ska göras i det enskilda fallet och uppräknningen av omständigheter är inte uttömmande. Vid särskilt kvalificerade former av organiserad införsel, där gärningen visserligen inte avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet, men där införseln utgjort ett led i en verksamhet som är mycket omfattande bör gärningen kunna rubriceras som synnerligen grov (prop. 2019/20:200 s.76).

Försök och förberedelse till vapensmuggling, ringa vapensmuggling, grov vapensmuggling och synnerligen grov vapensmuggling är straffbelagt i 14 § smugglingslagen.

3.6 Smuggling av explosiv vara (6 b §)

På motsvarande sätt som för vapen infördes den 1 december 2020 en egen brottsrubricering avseende smuggling av explosiva varor. På samma sätt som för vapensmuggling finns det såväl ringa, normalgraden, grov och synnerligen grov smuggling av explosiv vara. Explosiv vara definieras såsom de varor som anges i 4 § lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

Vid bedömningen av om brottet är ringa ska främst varans beskaffenhet beaktas. I propositionen anges inte vilka varor som avses men det ska särskilt påpekas att en bedömning av samtliga omständigheter vid gärningen ska göras. Straffet för ringa smuggling av explosiv vara är liksom ringa smuggling penningböter.

Smuggling av explosiv vara är att anse som grov om varan med hänsyn till dess effekt, konstruktion eller utformning har varit av särskilt farlig beskaffenhet (punkt 1), gärningen avsett flera varor eller en stor mängd av en vara (punkt 2), gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt (punkt 3) eller att verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig art (punkt 4). En explosiv vara är av särskilt farlig beskaffenhet om dess konstruktion är sådan att den enkelt kan orsaka stora skador. Exempel på sådana varor är handgranater, minor och bomber som lätt kan fås att detonera (prop. 2019/20:200 s. 84). Även andra varor med hög sprängkraft kan med hänvisning till uttrycket effekt vara varor av särskilt farlig beskaffenhet. Utformning innebär att en särskilt liten vara som är lätt att dölja kan vara av särskilt farlig beskaffenhet. Punkterna 3 och 4 motsvarar punkt 3 och 4 i bestämmelsen om vapensmuggling och ska tolkas på samma sätt (se 3.5 ovan).

Smuggling av explosiv vara kan vara synnerligen grov om gärningen avsett ett stort antal varor, en särskilt stor mängd av en vara eller flera varor av särskilt

farlig beskaffenhet eller en stor mängd av en vara av särskilt farlig beskaffenhet. Skrivningen innebär att en gärning som består av särskilt farliga varor kan vara att anse som synnerligen grov även om mängden varor inte är särskilt stor. Vid bedömningen ska samtliga omständigheter vid brottet beaktas (prop. 2019/20:200 s. 86).

Försök till ringa smuggling av explosiv vara, smuggling av explosiv vara, grov och synnerligen grov smuggling av explosiv vara straffbeläggs i 14 § smugglingslagen. Även förberedelse till smuggling av explosiv vara som inte är ringa straffbeläggs.

3.7 Olovlig införsel eller olovlig utförsel (7 §)

Genom 7 § smugglingslagen straffbeläggs grovt oaktsamma förfaranden med in- eller utförselreglerade varor. Bestämmelsens första stycke omfattar de fall då någon av grov oaktsamhet begår en gärning som objektivt motsvarar en fullbordad smuggling enligt 3 § smugglingslagen. Bestämmelsens andra stycke avser vissa grovt oaktsamma förfaranden som kännetecknas av att de inte inneburit att någon överträtt eller kringgått ett förbud eller villkor men att gärningspersonen framkallat fara för att så skulle ske. I förarbetena framhålls att det är av stor vikt att in- och utförselregleringarna iakttas. Som en allmän utgångspunkt bör därför gälla att det ska kunna ställas ganska betydande krav på att den som avser att föra in en vara till landet eller föra ut en vara informerar sig om vad som i detta avseende gäller för varan i fråga. Vid kommersiell varutrafik bör kravet kunna ställas än högre. I Göta hovrätts dom i mål B 2789-15 fann domstolen att den tilltalade varit okunnig om att det fanns restriktioner kring införandet av visst läkemedel och därför att han saknat uppsåt till smuggling men att han inte gjort några kontroller om vad som gällde kring varan och att hans handlande därför varit grovt oaktsamt vid införseln av läkemedlet och att han därför gjort sig skyldig till olovlig införsel enligt 7 § smugglingslagen. Liknande resonemang fördes i Svea hovrätts dom i mål B 2550-15 som handlade om införsel av stenkoralter.

3.8 Olovlig befattning med smuggelgods (12 §)

Bestämmelserna om olovlig befattning med smuggelgods finns i 12–13 §§ smugglingslagen och omfattar såväl varor som varit föremål för smugglingsbrott enligt 3–5 och 7 §§ smugglingslagen som tullbrott enligt 8–11 §§ smugglingslagen. Ansvar för olovlig befattning med smuggelgods förutsätter således att ett förbrott i form av ett smugglingsbrott eller ett tullbrott ägt rum. Detta medför att restriktionen för varan måste ha funnits vid införseltillfället. Om den som fört in varan i efterhand får tillstånd till införseln, får varan därefter hanteras fritt. Har en licensbestämmelse upphävts först efter det att införseln skedde är befattningar som skett före upphävandet att bedöma som olovlig befattning. Emellertid kan befattningen, liksom införseln, i

ett sådant fall vara straffri enligt 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken.

För ansvar enligt 12 § första stycket smugglingslagen krävs uppsåt hos gärningspersonen och uppsåtet måste omfatta både förfarandet med varan och att varan varit föremål för ett förbrott. Uppsåt i förhållande till förbrottet krävs dock inte enligt 12 § andra stycket smugglingslagen. Enligt denna bestämmelse är det tillräckligt att gärningspersonen hade skälig anledning att anta att varan varit föremål för ett smugglings- eller tullbrott. Uppsåt till själva befattningen krävs dock för att ansvar enligt 12 § andra stycket ska komma ifråga. Vid bedömningen om gärningspersonen hade skälig anledning att anta att varan varit föremål för ett förbrott bör beaktas omständigheterna för förvärvet av varan. Om det är frågan om varor som normalt inte förekommer på marknaden eller varor som ofta förekommer vid införselbrott, t.ex. alkohol, finns det särskild anledning för en köpare att vara försiktig.

Den som döms för ett förbrott ska inte fällas till ansvar för den efterföljande hanteringen av varan. Däremot kan lagföring av den efterföljande hanteringen vara ett alternativ i de fall någon ertappats med varorna utan att kunna bindas till förbrottet. Som fallet är vid häleribrott utesluter en laga-kraftvunnen dom angående olovlig befattning att den dömda därefter även döms för förbrottet.

Preskriptionstiden löper från det tillfälle då den första befattningen med varan ägde rum.

I 12 § tredje stycket smugglingslagen anges att befattningen inte ska medföra ansvar om den är ringa. Bedömningen bör här grundas på en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Av särskild vikt är här de omständigheter som anges i bestämmelsens första stycke. Här anges särskilt omständigheter kring befattningen, egendomens beskaffenhet och egendomens värde. Som ringa brott avses fall där gärningen framstår som så bagatellartad att den inte bör medföra straffansvar. Ett köp som är avsett att ersätta en reguljär transaktion bör i allmänhet medföra ansvar, t.ex. om det endast är frågan om enstaka flaska alkohol. Emellertid fann HD att förvärv av en flaska 0,7 liter starksprit som varit föremål för smuggling var att bedöma som ringa brott. Ett justitieråd var skiljaktigt och ansåg att gärningen inte kunde anses som ringa eftersom flaskan köpts av en person som arbetade inne på ett särskilt avspärrat hamnområde av en person som smugglat flaskan från ett fartyg i hamnen.

Av 12 § tredje stycket smugglingslagen följer att ansvar inte ska dömas ut för olovlig befattning med smuggelgods om gärningen är belagd med straff i 1 § 1, 3 eller 4 narkotikastrafflagen (1968:64) eller i vapenlagen (1996:67) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Bestäm-melsen innebär att en efterföljande hantering av t.ex. vapen eller en explosiv vara, som i och för sig skulle kunna vara straffbar såsom olovlig befattning

med smuggelgods, men som samtidigt utgör vapenbrott eller brott mot LBE ska bestraffas enligt vapenlagen eller LBE. Genom särskild reglering har Tullverket befogenhet att utreda dessa brott även om de inte bedöms enligt smugglingslagen men uppkommit i samband med Tullverkets verksamhet.

3.8.1 Straffbara förfaranden

Uppräkningen av straffbara förfaranden i 12 § smugglingslagen är uttömmande. Det är således inte frågan om en exemplifiering. Den som på annat sätt hanterat en vara som varit föremål för smugglings- eller tullbrott, t.ex. genom att använda den eller konsumera den, gör sig inte skyldig till brott enligt 12 § smugglingslagen.

De förfaranden som räknas upp i 12 § är emballering, transporter, förvaring eller döljande, bearbetning, förvärv och överlåtelse eller avtal om upplåtelse av panträtt.

Emballering innefattar alla åtgärder för att förse varan med emballage eller för att ändra ett befintligt emballage. Det kan röra sig om att gärningspersonen exempelvis paketerar varan så att dess rätta beskaffenhet eller ursprung inte framgår eller att varan innesluts i behållare eller något annat transport- eller förvaringsskydd.

Att någon **transporterar** en vara innebär att det ska vara frågan om en personlig medverkan i en efterföljande förflyttning av varan. Var och en som deltagit i något moment av transporten kan således dömas som gärningsperson enligt bestämmelsen i 12 § smugglingslagen. Det är inte nödvändigt att gärningspersonen har haft direkt fysisk kontakt med varan. Det är tillräckligt att någon deltagit vid transportens inledande eller avslutande moment såsom lastning respektive lossning eller som chaufför eller vägvisare. Även den som under pågående transport rekognoscerar för att underlätta transporten kan dömas som gärningsperson enligt bestämmelsen i 12 § smugglingslagen. Tillämpningen av 12 § smugglingslagen i denna del bör ske mot bakgrund av de allmänna straffrättsliga principer som gäller för s.k. medgärningsmannaskap. Detta innebär att som gärningspersoner döms de som tillsammans och i samråd har deltagit i olika moment av ett straffbelagt handlande, även om inte var och en av dem självständigt skulle uppfylla samtliga förutsättningar för straffansvar.

Med **förvaring** avses alla former av förvar, lagring, magasinering eller liknande. Det är således inte tillåtet att i sin bostad eller annat utrymme som disponeras ha varor som varit föremål för införselbrott. Det krävs inte att gärningsperson har någon fysisk kontakt med varorna för att ansvar enligt 12 § smugglingslagen ska kunna utdömas. Den som passivt låter insmugglade eller tullundandragna varor bli kvar i utrymme han eller hon disponerar anses förvara varorna. Den som, utan att förvara varorna, gömmer varorna i utrymmen som disponeras av annan anses dölja varorna.

Med **bearbetning** avses alla former av ingrepp i varans fysiska struktur eller kemiska beskaffenhet.

Med **förvärv och överlåtelse** avses köp, byte och gåva. För att förvärv och överlåtelse ska anses föreligga krävs att ett obligationsrättsligt (dvs. utifrån det civilrättsliga förhållandet mellan förvärvare och överlåtare) förvärv eller överlåtelse i civilrättslig mening ägt rum. Det saknar betydelse om förvärvaren fått egendomen i sin besittning eller tagit fysisk befattning med den. Vidare saknar det betydelse om förvärvet skett med eller utan äganderätts- eller återtagandeförbehåll för överlåtaren. Den som överlåter varan har i de allra flesta fall gjort sig skyldig till olovlig befattning redan genom att själv ha förvärvat varan. I sådana fall bör den därpå gjorda överlåtelsen och eventuellt mellanliggande förvaring, anses vara led i samma brottsliga gärning.

Avtal om upplåtelse av panträtt avser att någon ingår ett obligationsrättsligt giltigt avtal om att varan ska utgöra säkerhet för fullgörande av lån eller annat åtagande. Det spelar ingen roll vems åtagande som upplåtelsen syftar till att säkerställa. Det har inte heller någon betydelse om upplåtelsen inte får någon sakrättslig verkan. Ett pantförskrivningsavtal medför ansvar för både pantsättare och panthavare även om varan finns kvar hos pantsättaren eller finns hos tredje man utan att någon denuntiation (underrättelse) skett.

3.9 Grov olovlig befattning med smuggelgods (13 §)

I 13 § smugglingslagen finns bestämmelse om grov olovlig befattning med smuggelgods. Liksom fallet är vid grov smuggling ska det göras en helhetsbedömning av samtliga omständigheter. Särskild vikt ska fästas vid de kvalifikationsgrunder som anges i bestämmelsen.

Med den första kvalifikationsgrunden, att gärningen "ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning", avses att gärningen skett i en organiserad brottslighet i form av en distributionsorganisation av mycket stor omfattning.

Den andra kvalifikationsgrunden, att gärningen "omfattat mycket betydande belopp", tar sikte på vad som undandragits i form av tull, skatt eller avgift vid det eller de införseltillfällena som varorna härrör från.

Med den tredje kvalifikationsgrunden, att gärningen "annars varit av särskilt farlig art", avses kränkningar av betydande samhällsintressen, t.ex. införsel av utrotningshotade arter eller befattning med hundar som införts trots att de inte varit rabiesvaccinerade eller där veterinärintyg saknats.

3.10 Frivillig rättelse (15 §)

I 15 § smugglingslagen finns en bestämmelse om frivillig rättelse. Möjligheten till frivillig rättelse enligt 15 § första meningen smugglingslagen gäller den som undanröjer fara för att en införsel fullföljs i strid med ett införsel-förbud eller införselvillkor enligt 3 § andra stycket. Möjligheten till frivillig rättelse gäller således för den som annars skulle göra sig skyldig till uppsåtliga brott enligt 3 § andra stycket smugglingslagen. Frivillig rättelse kan även göras av den som annars skulle göra sig skyldig till oaktsamhetsbrott enligt 7 § smugglingslagen avseende sådana smugglingar som avses i 3 § andra stycket smugglingslagen. Frivillig rättelse i 15 § första meningen smugglingslagen kan dessutom göras av den som undanröjer fara för att ett utförsel-förbud eller utförselvillkor bryts. Det gäller den som har föranlett sådan fara genom att han av grov oaktsamhet underlåtit att anmäla varan till tull-behandling eller vid tullbehandlingen lämnar oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift. Frivillig rättelse enligt 15 § första meningen smugglingslagen omfattar den som av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift i samband med en ansökan om ett sådant tillstånd som avses i 3 § tredje stycket 3 smugglingslagen och därigenom ger upphov till fara för att en vara förs in eller ut med stöd av detta tillstånd.

Det förutsätts att rättelsen verkligen skett frivilligt och inte för att gärningsperson blivit införstådd med att han skulle komma att bli föremål för en kontroll, revision eller annan utredning. Frivillig rättelse kan ske fram till dess att in- eller utförseln fullföljts.

3.11 Försök m.m. (14 §)

Fullbordanspunkten för ett smugglingsbrott har närmare utvecklats i "Smugglingen i Nynäshamn" NJA 2001 s. 464 och prop. 1999/2000:124 s. 116. Vid inresa till Sverige medförde den resande ett skjutvapen. Vapnet upptäcktes efter att den resande gått in i s.k. grön fil. Brottet ansågs fullbordat i och med att den resande gick in i en s.k. grön fil som är en fil avsedd för resande som inte har något att deklarerat.

Utförsel från Danmark av dopningsmedel i samband med utresa till Sverige där danska myndigheter ingripit har bedömts innebära försök till grov smuggling, se Göta hovrätts dom i mål B 2789-15.

3.12 Särskilt om utförsel

De allra flesta fall av smuggling rör olovlig införsel av tillståndsvapor där den otillåtna varan upptäcks i samband med en inresekontroll som sker på svenskt territorium. Som framgår ovan kriminaliseras även i vissa fall olovlig utförsel av tillståndsvapor. Enligt 2 § smugglingslagen är en vara införd när

den förts över gränsen för svenskt territorium. Med svenskt territorium förstås Sveriges landområden, Sveriges sjöterritorium med inre vatten och territorialhavet samt luftrummet över landområdena och sjöterritoriet. På motsvarande sätt anger 2 § smugglingslagen att en vara ska anses vara utförd när den vid utresan passerat samma gräns. Av detta följer att ett smugglingsbrott som rör en utförd vara inte är fullbordat förrän varan lämnat landet. Om en otillåten vara upptäcks i samband med en utresekontroll på svenskt territorium blir det frågan om försök till smuggling. Om ingripandet sker utanför territoriet, t.ex. av kustbevakningen i Sveriges ekonomiska zon, så torde det bli frågan om fullbordat brott. Givetvis kan lagföring för fullbordad smuggling av utförda varor även ske i de fall de otillåtna varorna upptäcks vid inresa i något annat land och överenskommelse träffas med det främmande landet om att lagföringen ska ske i Sverige.

3.13 Förverkande

Förverkanderegleringen i 36 kap. brottsbalken är generellt tillämplig även på smugglingsområdet. Emellertid finns i 16 § smugglingslagen en avvikande bestämmelse avseende från vem förverkande får ske. Förverkande av en vara som varit föremål för brott enligt smugglingslagen får ske från vilken ägare som helst utan något krav på att denna ska ha någon koppling till brottet.

Vad gäller hjälpmedel avseende brott mot smugglingslagen bör förverkande kunna ske av bilar, släp, containrar, resväskor eller särskilda kläder. Emballage och andra förpackningar är ofta så nära förbundna med själva varan att ett förverkande av varan även omfattar förpackningen. Som ett alternativ till förverkande av ett hjälpmedel kan rätten enligt 17 § smugglingslagen besluta om att åtgärd får vidtas med ett föremål för att förhindra att det missbrukas. Även en del av föremålets värde får i sådana fall förverkas.

Det finns också en särskild reglering i 21 § smugglingslagen vad avser förfarandet när den som ett förverkandeyrkande ska riktas mot inte kan delges stämning.

4 Smuggling av alkohol

4.1 Inledning

Avgörande för bedömningen om en införsel av alkohol är otillåten är syftet med införseln och inte i första hand mängden införd alkohol.

Alkohol är den vanligaste förekommande varan för vilken straffbestämmelsen i 3 § smugglingslagen är tillämplig. Samtidigt innefattar bestämmelserna om införsel av alkohol huvudregler och undantag på ett sådant sätt att tillämpningen av straffbestämmelserna skiljer sig från vad som gäller för andra varor. Av 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622) följer att en viss mängd införd alkohol i vissa fall är tillåten medan den i andra fall medför ansvar för smuggling. Avgörande för bedömningen är därvid inte i första hand mängden införd alkohol utan syftet med införseln.

4.1.1 Alkohollagens bestämmelser om införsel och import av alkohol

Införsel i kommersiellt syfte:

Enligt bestämmelserna i 4 kap. 4 § första stycket alkohollagen får endast detaljhandelsbolaget eller den som godkänts som upplagshavare eller registrerad varumottagare föra in alkohol i kommersiellt syfte.

Införsel för personligt bruk (4 kap. 4 § andra stycket 2 och 7):

1. Alkoholdrycker får föras in i Sverige av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterat dem till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk. I dessa fall tas ingen punktskatt ut för varorna i Sverige om varorna kommer från ett annat EU-land. Om införseln däremot sker från område utanför EU utgår tull och skatt för varor utöver 1 liter spritdryck eller två liter starkvin, fyra liter vin och 16 liter starköl (3 kap. 4 § lagen [1994:1551] om frihet från skatt vid import).
2. Alkoholdrycker får föras in i Sverige av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befördran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk. I dessa fall tas punktskatt ut för varorna i Sverige och införseln förutsätter således att en särskild punktskattedeklaration lämnas till Skatteverket senast fem dagar efter införseln, se avsnitt 4.2.4 nedan.

Bestämmelserna om införsel och import av alkohol finns i 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622). Förarbetena till alkohollagen finns i prop. 2009/10:125.

Enligt huvudregeln får endast partihandlare och detaljhandelsbolaget föra in spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker till Sverige. Med partihandlare avses den som har godkänts som upplagshavare eller registrerad varumottagare enligt 3 kap. 2 eller 10 §§ § lagen (2022:156) om alkoholskatt. Detaljhandelsbolaget är ett av staten ägt och för detaljhandel med alkoholdrycker särskilt bildat aktiebolag. Detaljhandeln bedrivs från särskilda försäljningsställen som i dagligt tal kallas systembolag.

Från huvudregeln finns i 4 kap. 4 § andra stycket alkohollagen ett antal undantag från införselmonopolet. Undantagen gäller i huvudsak varor för personligt bruk. De för tull och åklagare mest betydelsefulla undantagen återfinns i 4 kap. 4 § andra stycket 2 och 7 alkohollagen. Undantagen i 4 kap. 4 § andra stycket 2 alkohollagen innebär bl.a. att alkoholdrycker får föras in i Sverige av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterat dem till Sverige, om dryckerna är avsedda för denna eller dennas familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennas eller dennas familjs personliga bruk. Undantaget i 4 kap. 4 § andra stycket 7 alkohollagen innebär att alkohol får föras in i Sverige av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennas eller dennas familjs personliga bruk.

All införsel av alkohol som inte medges i 4 kap. 4 § alkohollagen är olovlig. I 11 kap. 12 § alkohollagen hänvisas till smugglingslagen vid olovlig in- eller utförsel av alkohol. Bestämmelserna i 3 – 5 och 7 §§ smugglingslagen är således tillämpliga vid olovlig införsel av alkohol.

4.2 Särskilda frågor vid utredning och lagföring av smuggling av alkohol

4.2.1 Rubricering och lagrum

Om en vara olovligen importeras till Sverige från ett område utanför EU är bestämmelsen i 3 § första stycket smugglingslagen tillämplig. Brottet består då i att gärningsperson underlåtit att anmäla varan till tullbehandling.

Om varan däremot olovligen införs till Sverige från ett annat EU-land är bestämmelsen i 3 § fjärde stycket smugglingslagen tillämplig. Brottet består då i att gärningspersonen underlåtit att anmäla varan till Tullverket, se 3 § inregränslagen. Detta gäller inte bara alkohol utan alla förbuds- eller villkorsvaror.

4.2.2 Införsel av alkohol för personligt bruk eller i kommersiellt syfte?

I princip all införsel av alkohol som sker i kommersiellt syfte är olovlig om den företas av någon som saknar föreskrivet tillstånd. Däremot är införseln tillåten när den sker för personligt bruk. Blandade införselar, där en del av införseln sker i kommersiellt syfte och en del sker för privat bruk bedöms i sin helhet som en införsel i kommersiellt syfte, se bl.a. domar från Hovrätten för Nedre Norrland i mål B 361-16 och Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål B 210-15).

Vägledning för vad som avses med ”dennes eller dennes familjs personliga bruk” finns i det s.k. punktskattedirektivet. Med punktskattedirektivet avses rådets direktiv (EU) 2020/262 av den 19 december 2019 om allmänna regler för punktskatt. I artikel 32 3 b) i direktivet anges att de referensnivåer för den kvantitet som kan anses utgöra ”dennes eller dennes familjs personliga bruk” inte får understiga 10 liter spritdrycker, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl. Det bör understrykas att denna mängd på intet sätt utgör någon uttryckligt tillåten eller otillåten mängd alkohol som får föras in utan referensnivåerna är endast en utgångspunkt för hur bevisbördan fördelar sig i ett skatteärende rörande punktskatt för alkohol.

I brottmål kan man tänka sig fall där en betydligt större mängd alkohol ändå resulterar i en frikännande dom för smuggling eftersom åklagaren inte förmår bevisa att införseln skett i kommersiellt syfte. Å andra sidan kan man också tänka sig fall där åklagaren kan visa att ett kommersiellt syfte förelegat trots att mängden alkohol understiger den angivna referensnivån. Det avgörande för tillåtligheten är således inte mängden alkohol utan syftet med införseln. I ett avgörande från Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål B 521-18 där tingsrättens fällande dom fastställdes uttrycktes detta på följande sätt:

Vid bedömningen av om införseln har varit avsedd för privat bruk eller skett i kommersiellt syfte är mängden alkohol en viktig omständighet. Den omständligheten är inte ensamt utslagsgivande, utan avgörandet ska grundas på en helhetsbedömning av samtliga omständigheter, såsom bl.a. den misstänktes ekonomiska förhållanden och alkoholkonsumtion, tidigare utresor och uppgifternas fasthet.

4.2.3 Den tilltalades förklaringsbörda

Den tilltalade har en förklaringsbörda i fall då införda mängder överstiger referensnivåerna i art. 32 i rådets direktiv (EU) 2020/262 av den 19 december 2019.

Referensnivåerna uppgår till 10 liter spritdrycker, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl.

När det gäller den tilltalades förklaringsbörda i de fall då de införda mängderna överstiger referensnivån ansåg Hovrätten över Skåne och Blekinge i dom i mål B 1299-17 att:

”de uppgifter om kommande fester som OJ lämnat är relativt vaga och utgör inte heller en rimlig förklaring till den uppseendeväckande stora mängden av framförallt öl och sprit, drygt 1912 liter respektive 168 liter, som han medförde vid inresan till Sverige.”

Samma hovrätt ansåg i dom i mål B 1082-17 att:

”mängden alkohol medför att de tilltalade måste lämna en rimlig förklaring till hur dryckerna ska kunna anses som avsedda för privat bruk. Detta innebär inte att de tilltalade behöver bevisa sin oskuld utan endast att deras förklaringar måste framstå som så rimliga att de inte kan lämnas utan avseende vid prövningen.”

4.2.4 Schablonberäkningar och skattning av mängder införd alkohol

I mål där ett stort antal smugglingstillfällen lagförs och där mängden införd alkohol inte framgår av gjorda beslag kan det göras en uppskattning av införda mängder.

Sådana schablonberäkningar eller skattningar av mängden införd alkohol godtas av domstolarna om beräkningarna bygger på ett visst smugglingsmönster i det enskilda fallet, kvitton, betalningsströmmar och annan dokumentation i samband med smugglingsresorna och enstaka gjorda kontroller av Tullverket. Beräkningarna måste dock ske med tillbörlig försiktighet och i de tilltalades intresse.

I de fall mängden införda varor inte kan dokumenteras genom beslag behöver det ibland ske en uppskattning av de mängder varor som införts. Vad som krävs för att sådana skattningar eller schablonberäkningar ska kunna läggas till grund för bedömningen av vilka mängder varor som smuglingen omfattar framgår av några hovrättsavgöranden.

Hovrätten för Nedre Norrland i mål B 361-16: ”Åklagaren har vid flera av gärningarna använt sig av schablonberäkningar för att bedöma vilken mängd alkohol som förts in i Sverige i de fall då det inte finns någon konkret bevisning om den faktiska mängden. Som tingsrätten har konstaterat finns det flera fall då sådana beräkningar har godtagits i rättspraxis. Hovrätten anser att de schablonberäkningar som åklagaren har använt sig av i de nu aktuella fallen i huvudsak är gjorda med tillbörlig försiktighet i de tilltalades intresse och att de därför i allt väsentligt är väl lämpade att ligga till grund för bedömningen av mängden alkohol när mer konkret bevisning saknas. I något enstaka fall anser hovrätten dock att mängden alkohol bör justeras.”

I samma mål uttalade tingsrätten: ”När det gäller kravet på den utredning som lagts fram till styrkande av omfattningen på smuglingen anser tingsrätten att det i mål av aktuell karaktär och storlek inte kan krävas att åklagaren presterar bevisning om varje enskild insmugglad alkoholvara. Det får istället accepteras att åklagaren på ett mer övergripande plan visar att de tilltalade haft ett visst smugglingsmönster

och på grundval av detta använder en lämplig metod för att beräkna den för hela åtalsperioden totala volymen insmugglad alkohol. Vid bedömningen av antalet insmugglade liter alkohol måste dock stor hänsyn tas till sådana faktorer som kan innebära att den använda beräkningsmetoden kan ifrågasättas. Något utrymme för att lätta beviskravet när det gäller att bestämma den totala mängd alkohol som en tilltalad kan ha smugglat finns enligt tingsrätten inte. Det måste alltså vara ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade smugglat alkohol åtminstone i den omfattning som han eller hon döms för. Detta betyder omvänt att det i praktiken måste framstå som uteslutet att de tilltalade smugglat färre liter alkohol än vad domstolen kommit fram till. I praxis finns flera exempel på fall där domstolar godtagit den här typen av schablonberäkningar. Efter vad tingsrätten kunnat konstatera är beräkningarna i detta fall gjorda med tillbörlig försiktighet i de tilltalades intresse och tingsrätten kan inte se annat än att de i allt väsentligt är väl lämpade att ligga till grund för bedömningen av mängder när som mera konkret bevisning saknas.”

Hovrätten över Skåne och Blekinge i mål B 2587-14: ”Beträffande övriga smugglingsresor finns inte underlag för att exakt beräkna mängden insmugglad sprit. Mot bakgrund av medtilltalades uppgifter om tillvägagångssättet vid resorna och den stora mängd alkohol som det sammanlagt deklarerats för vid de tillfällen som bussen uttagits för tullkontroll kan det emellertid, vid en försiktig bedömning, hållas för visst att varje smugglingstillfälle i genomsnitt avsett minst 300 liter sprit.”

Hovrätten för Nedre Norrland i mål B 11-17: ”Åklagaren har använt sig av schablonberäkningar för att bedöma vilken mängd alkohol som förts in i Sverige då det inte funnits någon konkret bevisning om den faktiska mängden. Hovrätten anser att de schablonberäkningar som åklagaren har använt sig av i de nu aktuella fallen är gjorda med tillbörlig försiktighet i de tilltalades intresse och att de därför är lämpade att ligga till grund för bedömningen.

4.2.5 Tillåten införsel av alkohol kan innebära ansvar för tullbrott, skattebrott eller olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor

Det bör här påpekas att en införsel för personligt bruk av alkohol från tredje land, där införaren själv transporterar varorna, är tillåten enligt 4 kap. 4 § andra stycket 2 alkohollagen (2010:1622). Däremot är varorna tullpliktiga i den del de överstiger nivåerna som anges i 3 kap. 4 § lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import m.m. Underlåtenhet att anmäla sådana varor, där införseln i och för sig är tillåten, till tullbehandling medför ansvar för tullbrott.

Om införseln sker för annans räkning från ett annat EES land med stöd av 4 kap. 4 § andra stycket 7 alkohollagen är införseln i och för sig tillåten men den utlöser ändå en skattskyldighet för alkoholskatten på varorna enligt reglerna i 9 kap. lagen (2022:156) om alkoholskatt. Det finns då ett litet

utrymme när straffansvar kan aktualiseras, se Hovrätten för Nedre Norrlands dom i mål B 1257-15. Hovrätten ogillade åtalet för smuggling men påpekade att gärningen omfattar ett skattebrott och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor.

Mer om tull- och skattskyldighet kring alkohol återfinns i de rättsliga vägledningarna om tullbrotten och skattebrotten.

4.2.6 Brottskonkurrens vid alkoholsmuggling

Smuggling av alkohol innefattar i de allra flesta fall även tullbrott eller skattebrott och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor.

Som redan nämnts i avsnitt 2.2.3 är straffbestämmelserna i skattebrottslagen och LPK subsidiära i förhållande till straffbestämmelserna i smuglingslagen. Det är därför inte möjligt att döma till ansvar för smuggling och skattebrott i brottskonkurrens eller smuggling och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor i brottskonkurrens. Däremot är det möjligt att döma för skattebrott och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor i brottskonkurrens och för smuggling och tullbrott i brottskonkurrens.

Sammanfattning brottskonkurrens vid alkoholsmuggling eller oredovisad alkoholförsel.

Brottskonkurrens	Möjlig/inte möjlig	Lagrum/Förarbeten
Smuggling och skattebrott	Inte möjlig	1 § andra stycket 1 skattebrottslagen (1971:69)
Smuggling och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor	Inte möjlig	5 kap. 1 § LPK
Smuggling och brott mot alkohollagen	Inte möjlig	11 kap. 12 § alkohollagen
Smuggling och tullbrott	Möjlig	Prop. 1999/2000:124 s. 113
Skattebrott och olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor	Möjlig	Prop. 2002/03:10 s. 62–63

4.2.7 Utredningar om alkoholsmuggling

I mål om smuggling av alkohol där endast något enstaka smugglingstillfälle lagförs består bevisningen många gånger endast av anmälan, beslagsprotokoll och PM från Tullverket. Uppgiften för åklagaren består då i att utreda om införaren haft kännedom om de införda varorna och om införseln skett i kommersiellt syfte.

I de fall målet avser organiserad smuggling av alkohol vid ett stort antal tillfällen utifrån ett brottsupplägg där många aktörer medverkat är utredning och lagföring betydligt mera krävande. I dessa mål framgår inte den insmugglade mängden alkohol av beslagsprotokoll eller liknande utan måste beräknas utifrån uppskattningar. Vidare kräver utredningen om de medverkandes olika roller och brottsupplägget att ett omfattande spaningsarbete föregår ett ingripande.

4.3 Riktvärden i praxis vid bedömning av om brottet är ringa respektive grovt för några vanligt förekommande varor

Vid bedömningen av om en smuggling, ett tullbrott, ett skattebrott eller ett brott enligt 5 kap. LPK är grovt eller ringa brott ska flera omständigheter särskilt beaktas. Emellertid har mängden varor stor betydelse när det gäller alkohol.

Här följer ett antal riktvärden för de vanligaste varorna.

Vara	Grovt	Ringa
Starksprit	> 600 liter (smuggling)	< 10 liter (smuggling)
Vin	> 2 400 liter (smuggling)	< 25 liter (smuggling)
Starköl	> 4 800 liter (smuggling)	< 100 liter (smuggling)

5 Rättsfall

5.1 Avgöranden från Högsta domstolen

NJA 2000 s. 256: Vid inresa till Sverige förde SR in 137,2 liter spritdrycker utan att ge det tillkänna för tullmyndigheten. HD fann att införseln skett i kommersiellt syfte med beaktande av den stora mängden spritdrycker och att den tilltalade levt under knappa ekonomiska förhållanden.

”Smugglingen i Nynäshamn” NJA 2001 s. 464: Vid inresa till Sverige medförde BA ett skjutvapen. Vapnet upptäcktes efter att BA gått in i s.k. grön fil. Brottet ansågs fullbordat i och med att den resande går in i en s.k. grön fil som är en fil avsedd för resande som inte har något att deklarerera. Vidare fann HD att det olovliga vapeninnehavet konsumerades av smugglingsbrottet och att smugglingsbrottet var att bedöma som grovt.

”Hundsmugglingen” NJA 2018 s. 456: Två personer åtalades för tre fall av smuggling bestående i att de vid tre tillfällen under en tremånadersperiod från Serbien till Sverige fört in hundar som bl.a. saknat veterinärintyg och giltig rabiesvaccination. Efter införseln såldes hundarna via annonser på internet. HD fann att det rörde sig om tre fall av grov smuggling. Vid bedömningen om brottet var att anse som grovt fann HD att det funnits en beaktansvärd risk för rabiessmitta hos hundarna och att det i Sverige är ett betydande samhällsintresse att rabies inte sprids i landet. Straffvärdet motsvarade fängelse i nio månader.

5.2 Hovrättsavgöranden

5.2.1 Smuggling av alkohol

Hovrätten för Västra Sverige mål B 5355-17 (Spritbussarna): Brottsupplägget bestod i att de tilltalade inom ramen för verksamheten i ett aktiebolag under tiden 2013–2016 organiserat ca 200 bussresor till Tyskland där alkohol inköpts och därefter i kommersiellt syfte införts till Sverige. Därvid var vissa personer särskilt anlitade för att agera resenärer som för personligt bruk tillsynes lagligt enligt 4 kap. 4 § andra stycket 2 alkohollagen (1996:67) och skattefritt enligt 8 a § lagen (1994:1564) om alkoholskatt infört alkoholen till Sverige. Målet, som omfattade tre organisatörer och 21 övriga tilltalade, är intressant när det gäller bedömningen av bevis- och uppsåts- och medverkandefrågor. Huvudmännen dömdes till långa fängelsestraff.

Hovrätten för Nedre Norrland mål B 1257-15: En i och för sig tillåten införsel av alkohol med stöd av 4 kap. 4 § andra stycket 7 alkohollagen kan vara att bedöma som olovlig förflyttning av punktskattepliktiga

varor. Däremot kan bestämmelsen i 16 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt, som bl.a. innebär att en anmälning ska ske till Skatteverket innan alkoholvarorna flyttas, inte anses vara ett sådant införselvillkor som medför att straffbestämmelsen om smuggling i 3 § fjärde stycket smugglingslagen blir tillämplig.

Personligt bruk eller kommersiellt syfte

I ett stort antal hovrättsavgöranden har domstolarna uttalat sig kring bedömningen av om en viss mängd alkohol är avsedd för personligt bruk.

Hovrätten för Nedre Norrland mål B 361-16: Rätten uttalade att bedömningen av om en viss mängd alkohol som införts var avsedd för personligt bruk måste grundas på en helhetsvärdering av samtliga föreliggande omständigheter. Vid bedömningen ska de referensnivåer som anges i artikel 32 3 b i Rådets direktiv 2008/118/EG användas som riktmarke. Rätten fann också att ett infört alkoholparti där vissa delar varit avsedda för personligt bruk medan huvuddelen skett för kommersiellt syfte i sin helhet ska betraktas som infört i kommersiellt syfte.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 210-15: Hovrätten fann att det i de fall den absoluta huvuddelen av den införda mängden alkohol skett i kommersiellt syfte inte fanns anledning att i straffrättslig mening göra någon skillnad för de mängder som varit avsett för personligt bruk.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 521-18: I avgörandet uttalade rätten: "Vid bedömningen av om införseln varit avsedd för privat bruk eller i kommersiellt syfte är mängden alkohol en viktig omständighet. Den omständigheten är inte ensam utslagsgivande, utan avgörandet ska grundas på en helhetsbedömning av samtliga omständigheter, såsom bl.a. den misstänktes ekonomiska förhållanden och alkoholkonsumtion, tidigare resor och uppgifternas fasthet."

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 1082-17: Hovrätten har uttalat sig om den tilltalades förklaringsbörda i fall då den införda mängden alkoholdrycker med betydande marginal överskridit referens-nivåerna i direktivet. Rätten anförde följande: "Mängden alkohol överstiger i detta fall de sammanlagda referensnivåerna med betydande marginal. Framförallt är mängden starköl och starksprit uppseendeväckande stor. Mängden alkoholdrycker talar således emot att införseln skett för privat bruk. Detta innebär inte i sig att dryckerna måste anses avsedda för annat än enskilt bruk, men medför att de tilltalade måste lämna en rimlig förklaring till hur dryckerna ska kunna anses som avsedda för privat bruk. Vad som nu sagts innebär inte att de tilltalade behöver bevisa sin oskuld utan endast att deras förklaringar måste framstå som så rimliga att de inte kan lämnas utan avseende vid prövningen."

Bedömning av ne bis in idem när skattetillägg utdömts.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 210-15: Rätten fann att ett utdömt skattetillägg för oredovisad alkoholskatt inte hindrade lagföring för smuggling eftersom smuglingen bedöms vara en annan gärning än det skattebrott som begicks i samband med införseln.

Bedömning av om smuglingen är grov.

Hovrätten för Nedre Norrland mål B 11-17: Vid bedömningen av rubriceringen av smuglingsbrotten fann rätten att gärningarna omfattat ett stort antal alkoholinköpsresor under flera års tid och att större delen av de inköpta alkoholdryckerna sålts efter införseln. Gärningarna skulle därför bedömas som grova.

5.2.2 Smuggling av annat än alkohol

RH 2003:33: AH försökte, i strid mot exportförbud, föra ut 107 st. kylskåp som var beroende av ämnet klorfluorkarboner (CFC) från Sverige till Mocambique. Exportförbudet framgick av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 av den 29 juni 2000 om ämnen som bryter ner ozonskiktet. AH invände att han varit okunnig om exportförbudet. Hovrätten fann att AH:s okunnighet om den bakomliggande bestämmelsen, s.k. oegentlig rättsvillfarelse, uteslöt straffansvar och ogillade åtalet.

Svea hovrätt mål B 6653-12: Målet avsåg utförsel av snus i strid med förordningen (1994:1266) om förbud mot utförsel av snus. Hovrätten fann att det inte stred mot grundlagen att en förordning fyllde ut ett blankettstraffstadgande med fängelse i straffskalan.

Göta hovrätt mål B 2789-15: Upptäckt i Danmark av försändelse med större mängder dopningsmedel adresserad till Sverige har bedömts som försök till grov smuggling. I målet prövades även frågan om uppsåt rörande införda dopningsmedel från Ryssland till Sverige. I denna del konstaterade rätten att en smuggling förutsätter ett uppsåtligt åsidosättande av det förbud eller villkor för införsel som gäller för den typ av vara som förs in i landet.

Om den som för in varan är okunnig om eller har en felaktig uppfattning om bakomliggande bestämmelser, exempelvis förbud mot eller villkor för införsel, kan han eller hon inte dömas för uppsåtligt brott. Den tilltalades invändning att han trodde att det var lagligt att beställa läkemedlen från hemsidan och föra in dem i landet innebär att han varit i villfarelse kring förekomsten av ett krav på tillstånd för införsel, dvs. den bestämmelse som ligger bakom regeln om straff för smuggling och inte själva straffbestämmelsen som sådan. Då åklagaren inte kunnat motbevisa den tilltalades invändning ansågs det inte styrkt att den tilltalade haft det uppsåt som krävs för att dömas till ansvar för smuggling.

Rätten fann istället att det kan ställas ganska betydande krav på att den som avser att föra in en vara till landet eller föra ut en vara härifrån

informerar sig om vad som i detta avseende gäller för varan ifråga. Genom att föra in varan i landet utan att ha gjort några närmare kontroller om vad som gällde för varan har den tilltalade förfarit grovt oaktsamt och ska dömas till ansvar för olovlig införsel.

Svea hovrätt mål B 2550-15: Hovrätten fann att gärningspersonens okunnighet om att införselbud förelegat för vissa stenkoraller innebar att han inte förfarit uppsåtligt vid införseln. Däremot ansåg domstolen att det som en allmän utgångspunkt bör gälla att det ska kunna ställas ganska betydande krav på att den som avser att föra in eller ut en vara till eller från landet informerar sig om vad som gäller för varan. Hovrätten ansåg att den tilltalade förfarit grovt oaktsamt genom att inte skaffa sig kännedom om det införselbud som gäller för stenkoraller.

ÅKLAGARMYNDIGHETEN